NORMAN STONE'UN İKİ İNGİLİZ GÜNLÜK GAZETE TARAFINDAN ÖNYARGILI BİR ŞEKİLDE KÖTÜLENMESİ

AVİM

İngiliz günlük gazete *Guardian* tarihçi Norman Stone için Cambridge Üniversitesinin Regious kürsüsünde eski Tarih Profesörü Richard J. Evans tarafından yazılmış çirkin ve kindar bir anma yazısı yayınlamıştır. Stoneun kişiliğini hedef alan bir dizi kişisel saldırıların ve Ankaradaki akademik hayatı hakkında açıkça bir şekilde uydurma olduğu belli olan hikayelerin ardından, Evans Norman Stoneun, mesleğin herhangi ciddi bir üyesinin de size söyleyeceği gibi", hiçbir zaman "önde gelen bir tarihçi olmadığı sonucuna varmaktadır. Anma yazısı bütünüyle aşırı basite indirgenmiş çarpıtmalar ile doludur ve çirkin bir saldırının ötesine geçmemektedir.

Stone yıllar boyunca Cambridgede hocalık yapmıştır ve daha sonra, Stephen Howenin itiraf ettiği gibi İngiliz tarih dünyasında halen en prestijli iş olan, Oxfordun Regious Modern Tarih Kürsüsü profesörlüğüne atanmıştır. Kitabı *The Eastern Front, 1914-1917*, tarihçilerin dünyasında en prestijli ödül olan, Wolfson Ödülünü kazanmıştır. Kitabı ile makaleleri halen Birinci Dünya Savaşı konusunda en temel referans eserleri arasında yer almaktadır. Öğrencileri arasında Andrew Roberts, Niall Ferguson, Dominic Lieven, Orlando Figes, Jonathan Hill, Adair Turner, Noel Malcolm, Daniel Johnson ile Anne Applebaum gibi meşhur isimler yer almaktadır. Kuşkusuz bu meziyete sahip bir tarihçi haklı bir şekilde olarak İngilterenin "önde gelen tarihçilerinden" biri ünvanını almıştır ve Evansın kıskanç ve acınası iftira çabaları da bu durumu değiştirmemektedir.

Birçok kişi Stoneun *London Review of Books*taki uzun E.H. Carr değerlendirmesi ile Evansın *the Guardiandaki* anma yazısını birbiri ile kıyaslamıştır. Evansın kendisi de Stoneun yazdığı değerlendirmeyi Carra bir saldırı olarak nitelemiştir. Bu karşılaştırma yanıltıcıdır çünkü Stoneun *LRB* için yazdığı aslında Carrın kitabı *The Twilight of the Comintern 1930-1935* konusunda uzunca bir değerlendirme yazısı idi. Bu yazıda Stone Sovyet tarım politikalarından Sovyet ekonomisinin yapısına kadar olan çok çeşitli sorunları uzmanlık ile tartışarak, Carrın yaptığı çarpıcı hataların bir listesini sunmaktadır.

Buna karşın, Evansın Stone üzerine yazdığı anma yazısı ise hiç de böyle değildir. Stoneun çalışmaları üzerine sunabileceği somut ve gerçeğe dayalı eleştirisi tamamen eksiktir. Bunun en temel sebebi Evansın Stoneun uzmanlık alanları hakkında çok az bilgi sahibi olmasıdır. Stoneun uzmanlık alanı etkileyici bir şekilde geniş bir alanı ve Stoneun iyi bildiği bir düzine dili kapsamıştır. Stoneun kitabı *Europe Transformed, 1878-1919* bunun bir göstergesidir. Bunun yerine Evans kurnaz bir şekilde Stoneun çalışmalarını eleştiren başka

kişilerin yorumlarından alıntılar yapmıştır. Bunun aynısı ve daha fazlası kolayca Evansın çalışmaları için yapılabilir. Birçok eleştirmene göre, Evansın kitapları sıkıcı, yetersiz, önemli olayları ihmal eden veya tamamen görmezden gelen eserlerdir ve birçok özensiz basit hatadan ise kesinlikle yoksun değillerdir.

Evans ayrıca Stoneun Ermeni Meselesi konusundaki duruşunu ve 1915teki Ermeni deneyimini bir "soykırım" olarak nitelemeyi reddetmesini eleştirmektedir. Üstelik, fazla basite indirgeme alışkanlığı ile kendisinden beklenecek şekilde, Evans bu durumu Norman Stoneun Türkiyede çalışıyor olması ile açıklamaktadır. Bir başka deyişle, Evansa göre, Norman Stone sırf Türkiyedeki özel bir üniversitede bir makama sahip olduğu için Türk Hükümeti tarafından söylenilen her şeyi körü körüne, bir papağan gibi tekrarlayacaktır. Elbette Evans, Stoneun 2013ten bu yana Türk Hükümetine karşı genel anlamda eleştirel bir duruş sergilemiş olduğunu ve onu görevlendiren Bilkent Üniversitesinin Ermeni Meselesi konusunda kendisinden pek farklı görüşlere sahip bazı akademisyenleri de görevlendirmiş olduğunu kabul etmemekte veya farkına varmamakta. Üzücü olan, Norman Stoneun 20 yıl yaşamış olduğu ve dilini konuşabildiği bir ülkenin tarihi hakkında bilgi sahibi olmuş olabileceği hususunun Evansın aklına bile gelmemiş olmasıdır.

Ermeni Meselesi konusundaki görüşleri sebebiyle, Stonea karşı benzer bir saldırı da *Independent* gazetesi tarafından yapılmıştır. Ankarada bağımsız bir düşünce kuruluşu olan AVİMe bağlam dışı bir göndermede bulunmuştur ve onu Ermeni Meselesi konusunda inkârcı olarak nitelemiştir. Bu iddia başlı başına *the Independent*ın duruşunu ortaya koymaktadır. AVİM, *the Independent* veya yandaşları ile sorunun bütün yönlerini akademik bir formatta tartışmaya hazırdır.

Hem Evansın hem de *the Independent*ın Ermeni Meselesinin Osmanlı İmparatorluğunun tarih yazımında bir tartışma konusu olduğunu öğrenmesi faydalı olacaktır. Bernard Lewis, Halil İnalcık, Norman Itzkowitz, Roderic H. Davsion, Andrew Mango ve Gilles Veinstein gibi Osmanlı ve Türk tarihinin en iyi bilim insanları benzer şekilde "soykırım" teriminin uygunluğunu reddetmişlerdir. Bu etkileyici uzman görüşü yelpazesine Donald Cameron Watt, Elie Kedourie, ve M. E. Yapp gibi saygın İngiliz tarihçiler de katılmıştır.

Hiç kuşkusuz Evans, Stoneun aksine, Ermeni Meselesi konusunda yok denecek kadar az bilgi sahibidir hatta Osmanlı İmparatorluğunun kendisi hakkında yok denecek kadar az bilgilidir. 2011de Evans tarafından kaleme alınmış "*The Road to Slaughter*" [Tr.: Kıyıma Giden Yol] başlıklı yazı Rusyanın Doğu Anadolu işgalini 1877 yerine 1897 yılında gerçekleşmiş gibi yanlış anlatmaktadır. Benzeri bir şekilde, Evans Ermenilerin Osmanlı Hükümetine karşı gerçekleştirdikleri ve önemsiz olarak tanımladığı isyanların ve buna müteakip bölgeye hâkim olan şiddetin 1894-1896 yerine 1897den sonra gerçekleştiğini sanmaktadır. Açık bir şekilde görülmektedir ki Evans, bırakın Ermeni trajedisinin sebeplerini anlamayı, Osmanlı İmparatorluğunu konu alan en basit çalışmalardaki sayfalara bile göz atmamıştır. Ermeni Meselesine bu şekilde girmesi ise kuşkusuz, Osmanlı Ermenilerinin akıbetine olan duyarlılığından değil, Stonea yönelik saldırma hevesinden kaynaklanmaktadır.

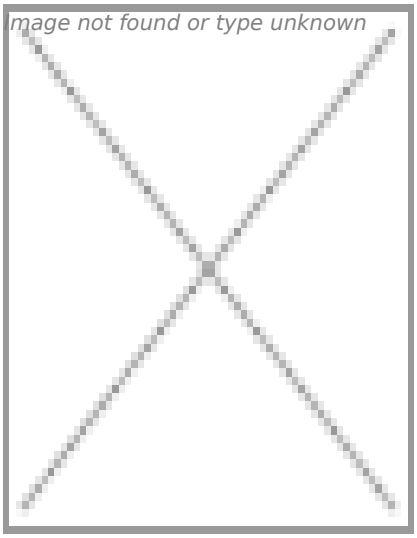
Evansın bu şekilde insanların çektikleri acılara karşı duyarsızlığının benzeri bir örneği de Evansın tarihçi Eric J. Hobsbawm hakkında kaleme aldığı anma yazısında görülmektedir.

Bu yazısında Evans, Hobsbawmın hem Sovyetler Birliği hem de Stalinin rejimi tarafından milyonlarca sivile karşı "modernleşme" adına işlenen korkunç insanlık suçlarını haklı göstermeye ve aklamaya çalışan tutumu hakkında hiçbir yorum yapmamıştır.

Böylesi karalayıcı saldırıların yanı sıra, Evansın anma yazısı bir çok gerçek dışı iddia içermektedir. Evans Stoneun Ankarada "Bilkent ve başka üniversitelerde çalıştığını, Ankaradaki bir üniversiteden yetkililerin onun içki içmesini engellemeye çalıştıkları için istifa ettiğini" iddia etmektedir. Norman Stone Ankarada sadece Bilkent Üniversitesinde göreve alınmıştır. İstanbuldaki Koç Üniversitesinde çalışmak için Bilkentten 2005te ayrılması Evansın iddia ettiği gibi Bilkentteki yetkililerin "onun içki içmesini engellemeye çalıştıkları için" değil, İstanbulda yaşamak istediği içindi. Zira Stone, İstanbul Galatada Boğaz ve Haliçe bakan muhteşem manzaralı bir eve sahipti. Üstelik Bilkent Üniversitesi, yetkililerin sağda solda dolaşarak insanlara ne yapmaları ya da yapmamaları konusunda talimat verdiği bir çeşit "Sovyet Çalışma Kampı" değildi. Bilkent, yüksek standartları olan özel bir üniversitedir ve yetkililerin müdahalesi sadece Evansın hayal gücünde gerçekleşmektedir. İstanbulun trafiği ile karmaşık hayatı içinde iki akademik yıl geçirdikten sonra, Stone Ankarada Bilkente dönmeye karar vermiştir. Bu Evansın hikâyesinin uydurma olduğunun bir başka belirtisidir.

Norman Stone zengin ve renkli bir hayat yaşamıştır ve sayısız öğrencisinin tarih yazımında sivrilmeleri için ilham vermiştir. Evans ise buna benzer ve övünebilecek bir şey başaramamıştır. Nial Fergusonun yazmış olduğu gibi "1980lerde ortaya çıkan tüm medyatik akademisyenler arasında, Norman en sivri dilli ve akıllı olanı idi ve akademik sol ondan hem zekâsından hem de sivri dilliğinden dolayı nefret etmişti." Şüphesiz, alışılmışın dışındaki tarzı ve kalıplara sığmayı reddetmesine rağmen, Norman Stoneun muazzam başarısı (kitapları her zaman ticari başarı elde etmiştir ve bir düzineden fazla dile tercüme edilmiştir) ve şöhreti kıskançlık uyandırmıştır ve nefret çekmiştir. Bu durum ise Richard J. Evansın onun itibarını çaresiz bir şekilde karalama çabalarını açıklamakta hiç şüphesiz yardımcı olmaktadır.

**Richard J. Evans'ın fotoğrafı, aşağıda:*

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: AVİM, . 2026. "NORMAN STONE'UN İKİ İNGİLİZ GÜNLÜK GAZETE TARAFINDAN ÖNYARGILI BİR ŞEKİLDE KÖTÜLENMESİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2019 / 54. Temmuz 17. Erişim Kasım 22, 2026. https://www.avim.org.tr/public/index.php/tr/Yorum/NORMAN-STONE-UN-IKI-INGILIZ-GUNLUK-GAZETE-TARAFINDAN-ONYARGILI-BIR-SEKILDE-KOTULENMESI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır